

การสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์

Buddhist Teaching Methods According to Navangasatthusasana

บุญพิศ นัยน์พาณิช

Boonpis Naiphanich

หลักสูตรศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

The Ph.D. program of Buddhist Studies, Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: boonpis@gmail.com

Received : July 24, 2020

Revised : October 4, 2020

Accepted : October 6, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์ มีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสอน (๒) เพื่อศึกษานวังกัสตฤศาสน์ (๓) เพื่อบูรณาการการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์ (๔) เพื่อนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์” งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสำรวจเอกสาร (Documentary Qualitative Research) ศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-depth Interview) จำนวน ๑๗ รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนทางการศึกษาในโลก โดยมากใช้รูปแบบอนุกรมวิธานของ บลูม (Bloom's Taxonomy) เป็นฐานจิตวิทยาการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ๓ ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนมาเป็นทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ มุ่งพัฒนาทักษะผู้เรียน ๕ ด้าน คือ การรู้หนังสือ การคิด การทำงาน การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ และการใช้ชีวิต ลักษณะการศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนาเรียกว่า นวังกัสตฤศาสน์ ๙ ประการ คือ สุตตะ (บรรยาย) เคยยะ (ท้วงทำนอง) เวยยาकरणะ (แจกแจง) คาถา (กวี) อุทานะ (เปล่งออกมาจากความรู้สึก) อิติวุตตะกะ (อ้างอิง) ชาตกะ (อดีตชาติ) อัปภูตธรรมะ (อัศจรรย์) และเวทัลละ (ถามตอบ) แต่ละลักษณะมุ่งทำให้ผู้ศึกษามีความแจ่มแจ้งในเนื้อหาจนเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองได้

การสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์ สามารถบูรณาการใน ๔ มิติ คือ (๑) โครงสร้างองค์รวม เป็นแบบบรรยาย บรรยายประกอบด้วยบทกวี และบทกวี (๒) สารัตถธรรม เป็นคำสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกื้อกูลกันในสังคม รักษากฎเกณฑ์ ฝึกฝนอบรมจิตใจให้เข้มแข็งและรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (๓) นิรุกติศาสตร์ เป็นวิธีตีความคำสอนและใช้ภาษาให้เหมาะกับบุคคลและกาลเทศะ (๔) ความพร้อมของ

บุคคล เป็นการสังเกตความพร้อมของผู้เรียนทั้งอินทรีย์ภายในและภายนอก การสอนแบบนี้ย่อมสร้างความสมดุลทั้งด้านศาสตร์และศิลป์ ทั้งนี้ต้องอาศัยรูปแบบทางนวัตกรรมทางการศึกษาและการรวมลงสู่ความไม่ยึดมั่นถือมั่น เพื่อให้เกิดทักษะทางปัญญา รู้ทันและรู้แก้ปัญหาในชีวิต

สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ คือ คำสอนที่เป็นศาสตร์ สุนทรียะ สร้างนวัตกรรม ไม่ยึดมั่นถือมั่น เพื่อให้เกิดทักษะแห่งญาณปัญญา เรียกว่า SAINP Model

คำสำคัญ: การสอนพระพุทธศาสนา; นวัตกรรมศึกษา

Abstract

Objectives of the dissertation titled “Buddhist Teaching Methods According to Navangasatthusasana” are as follows: (1) to study the concept and theory of teaching, (2) to study Navangasatthusasana as the Buddha’s teaching method, (3) to integrate teaching methods according to Navangasatthusasana and (4) to propose a guideline and to build a new body of knowledge regarding a model of teaching methods of Buddhism according to Navangasatthusasana”. The research employed the documentary qualitative research collecting data from primary sources, Tipitaka, and commentaries and other related secondary sources. Data were also collected from 17 key-informants through in-depth interviews.

The research found that

most educational teaching models in the world use Bloom’s Taxonomy as a foundation of learning psychological base. It focuses on the development of learners in three domains, namely cognitive domain, affective domain, and psychomotor domain. Nowadays, the teaching model has been changed to learning skills in the 21st century. It focuses on the development of learner skills in 5 areas: literacy, thinking, working, technology and information, and living. The whole Buddhist educational content is called the Navangasatthusasana. It consists of nine aspects, namely Sutta (Descriptive), Geyya (Melody), Veyyakarana (Enumerating), Gatha (Poetry), Udana (Proclaiming from Deep Feeling), Ittivuttaka (Reference), Jataka (Previous Birth), Abbhutadhamma (Miracle) and Vedalla (Question and Answer). Each aspect facilitates learners to better understand the content and enables them to change themselves.

The teaching methods of Buddhism in accordance with Navangasatthusasana can be integrated in four dimensions, namely (1) the holistic structure; using descriptive, descriptive and poetry, and poetry; (2) the essence of Dhamma; teaching that aim for learners to support each other in society, to abide by social rules, to strengthen learners' mind, and to recognize events that occurs; (3) hermeneutics; interpretation of Buddha's teachings and its implementation using a language that suits the person, time and space; (4) the readiness of the person; observation of both internal and external readiness of learners. This teaching method creates balance in science and art. This requires a model of educational innovation and non-attachment that promote learners to acquire intellectual skills, awareness and ability to solve problems in life.

From the synthesis of research results, are created sciences, aesthetics, innovation, non-attachment, and penetrating insight called SAINP Model.

Keyword : Buddhist teaching methods; Navangasatthusasana.

บทนำ

การสอนพระพุทธศาสนาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเผยแผ่ หากสอนถูก ตรง ครบถ้วน จะทำให้พระพุทธศาสนาได้รับการเผยแผ่ทั้งระบบ แต่หากไม่ครบก็ทำให้ขาดสาระสำคัญบางประการไปพระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับเหตุให้พระศาสดารองอยู่นานเกี่ยวเนื่องกับนวังกัสตฤศาสน์ ดังพระดำรัสว่า “พรหมจรรย์ (พระศาสนา) ของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระนามว่า... กกุสันธะ โกณฑัญญะ และกัสสปะ ดำรงอยู่นาน (เพราะ) ทรงชวนชวายเป็นเพื่อแสดงธรรมโดยพิสดารแก่สาวกทั้งหลาย สุตตะ เคยยะ เวยยาकरणะ คาถา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาตกะ อัปภูตธรรม เวทลละ ...”^๑ ในพระศาสนาของพระพุทธเจ้าทั้ง ๓ พระองค์นี้ได้แสดงคำสอนตามองค์ประกอบครบทั้ง ๙ ประการ และปรากฏในอัปสุตสูตร ความตอนหนึ่งว่า “...บุคคลผู้สดับมาก...(ใน) สุตตะ เคยยะ เวยยาकरणะ คาถา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาตกะ อัปภูตธรรม และเวทลละ ...”^๒ จะเห็นได้ว่า นวังกัสตฤศาสน์เป็นรูปแบบการสอนครบทุกมิติ ซึ่งพุทธบริษัทจำเป็นต้องศึกษา เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ถวายทอด และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลของการปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ แต่ในปัจจุบันการสอนพระพุทธศาสนายังไม่ได้มุ่งเน้นตามนวังกัสตฤศาสน์อย่างชัดเจน

^๑ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๗/๑๒-๑๔.

^๒ อัง.จตุกก. (ไทย) ๓๕/๖/๑๕.

โดยภาพรวมของการศึกษาพระพุทธศาสนานั้น ถูกจัดเป็นวิชาสำหรับเรียนรู้โดยสถานะหลักสองอย่าง คือ ในฐานะที่เป็นระบบจริยธรรมสำหรับประชาชนส่วนใหญ่หรือเป็นแหล่งคำสอนจริยธรรมของประชากรแทบทั้งหมดของประเทศ และในฐานะที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรมไทย ทั้งในด้านวัฒนธรรมและในด้านนามธรรมซึ่งมีอิทธิพลครอบคลุมมากที่สุดอย่างหนึ่งในวิถีชีวิตของสังคม เป็นมาตรฐานการดำเนินชีวิตสำหรับผู้นับถือและเป็นสภาพแวดล้อมอันกว้างใหญ่ทางสังคมสำหรับผู้มีได้นับถือ” ปัญหาสำคัญคือระบบการศึกษาปัจจุบันได้ใช้แนวทางการศึกษาแบบตะวันตกที่ตีกรอบให้ผู้เรียนมุ่งการสอบได้และมีหน่วยกิตเป็นตัวประเมิน

ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาพระพุทธศาสนามีความสมบูรณ์เหมาะสมกับปัจจุบันและระบบการศึกษาแบบตะวันตก จึงต้องนำศาสตร์และทฤษฎีทางการศึกษามานำบูรณาการ จนเกิดเป็นระบบการศึกษาที่เป็นไปตามหลักการในพระไตรปิฎก ในงานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาและบูรณาการแนวคิดทฤษฎีการสอนที่เหมาะสมกับการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์ เพื่อให้ได้รูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพครบทุกด้าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสอน
๒. เพื่อศึกษานวังกัสตฤศาสน์
๓. เพื่อบูรณาการการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์
๔. เพื่อนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์”

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยอยู่ใน ๒ ขอบเขต คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านบุคคล ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา หรือ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทฤษฎีการสอนในปัจจุบันใน ๔ ประเด็น คือ โครงสร้างองค์รวม สารัตถธรรม นิรุกติศาสตร์ และความพร้อมของบุคคล

๒. ขอบเขตด้านบุคคล ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (In-depth interview) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญผู้มีประสบการณ์ด้านการสอน ๘ รูป/คน และการสอนพระพุทธศาสนา ๙ รูป/คน รวมทั้งสิ้น ๑๗ รูป/คน

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), ทางสายอิสรภาพของการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๓-๔.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสำรวจเอกสาร (Documentary Qualitative Research)

๑. รวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา หนังสือ งานวิจัย และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการสอนพระพุทธศาสนาและนวักคัสตฤศาสน์

๒. วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

วิวัฒนาการการศึกษาของไทยมีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาการเรียนการสอนทำให้คนคิดวิเคราะห์และเกิดทักษะการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศ แม้แต่การสอนพระพุทธศาสนาก็ใช้แนวคิดทฤษฎีนี้เป็นฐานในการศึกษาโดยมีการศึกษาแบบแบ่งเป็นลำดับขั้น เพื่อสร้างความเป็นเลิศดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. อนุกรมวิธานของบลูม^๔ อาศัยหลักจิตวิทยาพื้นฐานและการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ว่ามนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ในด้านสติปัญญา ด้านร่างกายและด้านจิตใจ จากหลักการนี้จึงกำหนดเป็นระบบจำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

พุทธิพิสัย หมายถึง การเรียนรู้ให้เกิดความสามารถด้านสติปัญญาโดยแบ่งเป็น ๖ ระดับ คือ

- ๑) ความรู้ เป็นความสามารถในการจำเนื้อหาความรู้และจำได้เมื่อต้องการใช้
 - ๒) ความเข้าใจเป็นการเข้าใจความหมายของเนื้อหาสาระ ดีความหรือสรุปความสำคัญสิ่งที่เรียนได้
 - ๓) การนำไปใช้ เป็นการนำเอาเนื้อหาสาระ หลักการ ความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ไปใช้
 - ๔) การวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการแยกเนื้อหาให้เป็นส่วนย่อยเพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยนั้น ซึ่งจะสามารถวิเคราะห์ได้ก็เมื่อเข้าใจเนื้อหา
 - ๕) สังเคราะห์ เป็นความสามารถที่จะนำองค์ประกอบหรือส่วนย่อยเข้ามารวมกัน เพื่อให้เป็นภาพที่สมบูรณ์เกิดความกระจ่างในสิ่งเหล่านั้น
 - ๖) การประเมินค่า เป็นการประเมินผลของการเรียน
- จิตพิสัย หมายถึง การเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์เกี่ยวกับด้านจิตใจ สร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นในใจโดยแบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ

- ๑) การรับรู้ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนได้รับรู้ เป็นค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังเมื่อได้รับประสบการณ์แล้วเกิดความเข้าใจ

^๔ Mike Gershon, *How to Use Bloom's Taxonomy in the Classroom: The Complete Guide*, (n.p.: Mike Gershon, 2015), p. 15.

๒) การตอบสนอง เป็นสิ่งที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจ เริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อประสบการณ์ที่รับมา

๓) การสร้างค่านิยมเป็นสิ่งที่ผู้เรียนได้รับและเห็นคุณค่า ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น

๔) การจัดรวบรวม เป็นการที่ผู้เรียนรับสิ่งที่ตนเห็นคุณค่าเข้ามาอยู่ในตนเอง คิดพิจารณาให้ความสำคัญและรวบรวมมาจัดเป็นระบบ

๕) การสร้างลักษณะนิสัยจากค่านิยม เป็นการที่ผู้เรียนปฏิบัติตามสิ่งที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอ กลายเป็นความประพฤติ คุณสมบัติหรือลักษณะนิสัยประจำตัว

ทักษะพิสัย หมายถึง การเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์เกี่ยวกับทักษะในการเคลื่อนไหวและการใช้วัยะต่าง ๆ ของร่างกายจากง่ายไปยาก แบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ

๑) การเลียนแบบ เป็นการกระทำอันเกิดจากแรงผลักดันภายในและการทำซ้ำ จนกระทั่งถึงขั้นการเลียนแบบได้คล่องแคล่ว

๒) การทำตามข้อกำหนด เป็นการทำตามคำสั่ง เลือกทำในสิ่งที่ตนเองชอบจนทำเป็นนิสัย

๓) การทำอย่างมีคุณภาพ เป็นการทำด้วยความละเอียด ประณีต และทำงานได้มีคุณภาพ

๔) การผสมผสาน เป็นการใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี

๕) การปรับตัว เป็นการกระทำโดยอัตโนมัติ โดยธรรมชาติ และเป็นการกระทำที่เกิดจากความพึงพอใจของตน^๕

๒. การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑^๖ คือทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับคนในปัจจุบัน ๒๑ มุ่งพัฒนาทักษะผู้เรียน ๕ ด้าน คือ การรู้หนังสือ การคิด การทำงาน การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ และการใช้ชีวิต การจัดกลุ่มทักษะตามกรอบความคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ นั้น แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information, Media, and Technology Skills)^๗

๓. หลักคำสอนเกี่ยวกับนวัตรศึกษา คือ หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาที่มุ่งหวังให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหา แก้ทุกข์ได้ด้วยตนเอง คำสอนของพระศาสดามหามะหิศา^๘ เรียกว่า นวัตรศึกษา

^๕ อารมณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๔๗-๕๑.

^๖ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ คืออย่างไร ?, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.qf.or.th> [๕ สิงหาคม ๒๕๖๒].

^๗ วิจารย์ พานิช, การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ ๒๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นครปฐม: มูนิธิสยามกัมมาจล), ๒๕๕๗, หน้า ๑๔-๑๕.

^๘ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๒๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลีธรรม, ๒๕๕๘), หน้า ๔๓๑.

เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ฟังที่มีความแตกต่างกันได้รับประโยชน์มากที่สุดด้วยรูปแบบหรือลักษณะ ๙ ประการ ดังนี้

๑) สุตตะ (บรรยาย) คือ คำสอนที่มีลักษณะเป็นร้อยแก้ว บรรยายรายละเอียดของหลักธรรม เรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจรายละเอียดได้อย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง มีการกล่าวถึงที่มา บุคคล หรือ สถานที่ของเรื่องนั้น ปรากฏในพระวินยปิฎกและพระสุตตันตปิฎก เช่น พรหมชาลสูตร สิงคาลกสูตร

๒) เคยยะ (ท่วงทำนอง) คือ คำสอนที่มีลักษณะเป็นร้อยแก้วผสมร้อยกรองและมีท่วงทำนอง เป็นการสอนที่ทรงตรัสลักษณะบรรยายสลับกับบทกวี บ้างพบบทกวีอยู่ระหว่างการสอน บ้างพบบทกวีอยู่ตอนท้ายการสอน ลักษณะบทกวีมักเป็นบทสรุปคำสอนที่ทรงอธิบาย ทำให้สามารถจดจำได้ด้วยถ้อยคำที่สั้น กระชับ สัมผัสคล้องจอง สละสลวย สร้างความประทับใจแก่ผู้ฟัง เช่น ปฏิจจสมุปบาทสูตร มงคลสูตร

๓) เวຍยากรณะ (แจกแจง) คือ คำสอนที่มีลักษณะเป็นร้อยแก้ว ที่เป็นการแสดงรายละเอียดแบบการจำแนก การแจกแจง การแยกแยะ การแสดงกระบวนการ การแสดงขั้นตอน การแยกองค์ประกอบของวัตถุถึงอันที่ไม่สามารถย่อยลงไปได้อีก การอธิบายนามธรรมที่มีความสลับซับซ้อนเป็นรูปธรรม ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก หรือในพระสูตรที่มีลักษณะเป็นเวຍยากรณภาสิต เช่น วิชยสูตร

๔) คาถา (กวี) คือ คำสอนที่มีลักษณะร้อยกรอง ปรากฏในรูปแบบของฉันท์แบบต่าง ๆ สามารถสื่อธรรมะได้ด้วยคำที่มีลักษณะของการอมความและแสดงความงดงามทางภาษา โดยผู้ที่สามารถกล่าวหรือฟังคาถาได้อย่างซาบซึ้งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางภาษาชั้นสูง พบมากในพระสุตตันตปิฎก เช่น คาถาธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา

๕) อุทานะ (เปล่งออกมาจากความรู้สึก) คือ คำสอนที่มีลักษณะเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง สะท้อนความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจากเหตุการณ์เฉพาะหน้า ดีหรือร้าย สุขหรือทุกข์ โดยความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อพระพุทธเจ้าหรือพระอริยสาวกจนเปล่งอุทานะนั้น พบมากกว่าเกิดจากความซาบซึ้งในวิมุตติรส พบได้ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทานะ และพระสูตรที่มีการเปล่งอุทานะ

๖) อิติวุตตะกะ (อ้างอิง) คือ คำสอนที่มีลักษณะเป็นร้อยแก้ว เป็นความรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เองและนำมาเปิดเผยต่อสรรพสัตว์เพื่อความหลุดพ้น เช่น ในโลกสูตร ว่าด้วยละโลกะได้เป็นพระอนาคามี พระพุทธพจน์ที่ขึ้นนำด้วย คำว่า “วุตฺตํ เหนฺติ ภควตา” แปลว่า “สมจริงดังที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้” พบได้ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตะกะ

๗) ชาตกะ (อดีตชาติของพระพุทธเจ้า) คือ คำสอนที่มีลักษณะเป็นร้อยกรองปรากฏในพระไตรปิฎก และลักษณะเป็นร้อยแก้วปรากฏในอรรถกถา เนื้อหาเป็นการเล่าเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า และมีการสรุปผู้เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นว่าเป็นใครในปัจจุบัน พบได้ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาตกะ

๘) อัပ္พัตถธรรมะ (อัศจรรย์) คือ คำสอนที่มีลักษณะร้อยแก้วเกี่ยวกับความอัศจรรย์ของสิ่งต่าง ๆ อัจฉริยภาพของบุคคล หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ยาก เรื่องที่ตรัสขึ้นต้นว่า “เรื่องนี้เป็นอัศจรรย์ไม่เคยมีได้มีขึ้นแล้ว” เช่น มหาปริณิพพานสูตร ปหาราหสูตร

๙) เวทลล (ถามตอบ) คือ คำสอนที่มีลักษณะเป็นร้อยแก้ว ทรงแสดงแก่บุคคลที่มีความสงสัยและมาเข้าเฝ้าเบื้องหน้าพระพักตร์ พระพุทธองค์ทรงมีเจตปรีชาญาณและปฏิสัมภิทา เมื่อเกิดการสนทนาธรรมพระพุทธเจ้าทรงตรัสถามต่อผู้ที่มาเข้าเฝ้า เพื่อให้ได้แสดงความคิดสติปัญญาออกมาโดยลำดับจนพบคำตอบได้ด้วยการคิดพิจารณาของตนเอง เช่น มหาเวทลลสูตร สักกปัญหสูตร

๔. บูรณาการการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ ใน ๔ ประเด็น คือ

๑) ประเด็นการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ในมิติองค์รวมของโครงสร้าง (Holistic Structure : HS) การสอนแบบนวังกส์ตฤศาสน์ทั้ง ๙ สามารถแบ่งตามโครงสร้างได้ ๓ ประการ คือ แบบบรรยาย แบบบรรยายประกอบด้วยบทกวี และบทกวี ทำให้ผู้ฟังมีความลึกซึ้งเข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง สร้างการตอบสนองจากผู้ฟังในส่วนจิตใจหรือจิตพิสัยตามอนุกรมวิธานของบลูม สร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟังให้เกิดความเข้าใจสร้างทักษะทางความคิด ทำให้เกิดการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากลักษณะพฤติกรรมหรือพุทธิพิสัย เกิดการพัฒนาทักษะทางกายหรือกายพิสัยด้วยการปฏิบัติตามคำสอนที่เข้าใจในเนื้อหา ที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์นำมาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตให้สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง นำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระจายความรู้ความสามารถตามแนวทางการสอนที่เสริมสร้างด้วยรูปแบบของนวังกส์ตฤศาสน์

๒) ประเด็นการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ในมิติสารัตถธรรม (Essence : E) สารัตถธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชีวิตในปัจจุบัน ประโยชน์ในกายหน้า และประโยชน์สูงสุด เป้าหมายสำคัญของสารัตถธรรมแห่งการให้ก็เพื่อขจัดความเห็นแก่ตัว คลายความตระหนี่ถี่เหนียว ลดกิเลสในจิตใจมนุษย์ให้เบาบางและถึงที่สุดคือหมดสิ้น เป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างมีความสุข เป็นสังคมแห่งการเกื้อกูล เคารพกตिका กฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันยอมรับและพร้อมนำไปปฏิบัติ คนสามารถสร้างความมั่นคงทางจิตให้เกิดขึ้นในตน มีการคิดวิเคราะห์ให้เห็นความจริง พัฒนาการมีปัญญารอบรู้ รู้ความเป็นจริงตามธรรมที่ไม่อาจปฏิเสธได้ จะสามารถสร้างและพัฒนาทักษะของมนุษย์ตามแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ทำให้มนุษย์มีทักษะการเตรียมพร้อมในการใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

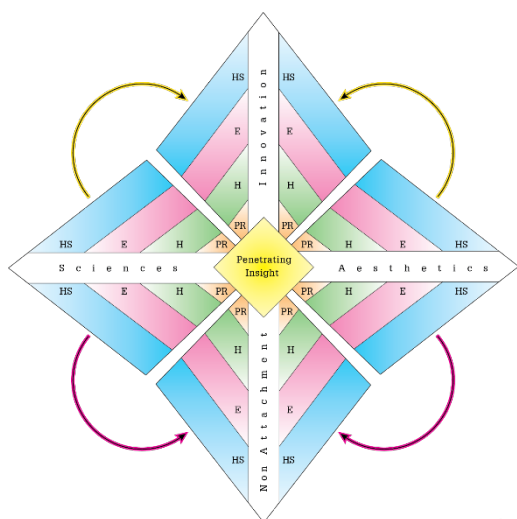
๓) ประเด็นการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ในมิตินิรุกติศาสตร์ (Hermeneutics : H) การแสดงธรรมของพระพุทธเจ้า มีความงามพร้อมด้วยอรรถและพยัญชนะ เป็นความงามที่มุ่งให้ถึงความสุขและมุ่งให้พ้นจากทุกข์ ทุกพระดำรัสที่ตรัสนั้นดั่งดังโอสถที่เข้าไปเยียวยารักษาคนไข้ ความงามแห่งพยัญชนะเป็นถ้อยคำที่มีความงดงาม แจ่มแจ้ง ผู้ฟังแล้วย่อมเห็นภาพชัดเจน คลายความ

สงสัย ดุจเปิดของที่ปิด หายของที่คว่ำ จุดเทียนในที่มืด และบอกทางแก่คนหลงทาง การใช้ศาสตร์ทางภาษาสื่อคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ถูกกับกาล เวลา และสถานที่ตามที่พระองค์ทรงกระทำตลอดเวลา การสอนตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ในมิตินิรุกติศาสตร์ต้องอาศัยแนวการศึกษาเรียนรู้ปัจจุบันเข้ามาประกอบ การขยายความให้เข้าสู่ระบบการศึกษาผ่านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การนำไปใช้ การเลียนแบบตามอนุกรมวิธานของบลูม และการสร้างทักษะในการถ่ายทอดตามวิธีการของการเรียนรู้ศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะทักษะด้านภาษาต้องนำมาช่วยด้วยในการอธิบายพระพุทธศาสนา การแปรภาษาธรรมให้เป็นภาษาคน เมื่อเขาเข้าใจและสนใจแล้วก็ค่อยแปรกลับไปสู่ภาษาธรรมอีกครั้ง

๔) ประเด็นการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ในมิติความพร้อมของบุคคล (Personal Readiness : PR) กระบวนการของการศึกษาที่ทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญคือความพร้อมของบุคคลทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ความพร้อมของปัจจัยภายใน ๕ ด้าน คือ ความเชื่อมั่นในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า (ศรัทธา) ความพากเพียรพยายาม (วิริยะ) การระลึกรู้ (สติ) การจดจ่อ (สมาธิ) และการเห็นความจริง (ปัญญา) กระบวนการรับรู้จากสิ่งเร้าภายนอกหรือปัจจัยภายนอกที่ประกอบด้วยตา (จักขุ) หู (โสต) จมูก (ฆานะ) ลิ้น (ชีวา) และกายสัมผัส (กาย) ตาต้องเห็นในสิ่งเดียวกันเหมือนกัน หูต้องได้ยินและเข้าใจในเหมือนกัน จมูกในการเรียนต้องรู้เรื่องกลิ่น ลิ้นต้องรู้รสในการสอนที่เหมือนกัน กายต้องรับรู้ในสิ่งที่สัมผัสด้วยความเข้าใจตรงกัน จึงทำให้ผลของการเรียนประสบความสำเร็จ การนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการสอนพระพุทธศาสนา ร่วมกับศาสตร์การศึกษานุกรมวิธานของบลูม จะสามารถสร้างและพัฒนาทักษะของมนุษย์ตามแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ทำให้มนุษย์มีทักษะการเตรียมพร้อมในการใช้ชีวิตในโลกแห่งโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

ดังนั้น การสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ในทุกมิติ ในทุกรูปแบบมุ่งหมายเพื่อเข้าถึงการดับทุกข์ทั้งสิ้น การดับทุกข์ในที่นี้หมายถึงการดับทุกข์ในระดับโลกียะไปจนถึงโลกุตระ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ดับความสงสัยต่อคำสอนของพระพุทธเจ้า เข้าใจความเป็นศาสตร์และเป็นศิลป์ในคำสอนของพระพุทธเจ้า ฟังพอใจและซาบซึ้งต่อคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็จัดเป็นการพ้นทุกข์ในระดับการศึกษาเรียนรู้ด้วย จากการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจึงได้รูปแบบการบูรณาการการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ ที่มีความสมบูรณ์พร้อมแห่งการสอนตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์นี้ สามารถสร้างให้เกิดการคิดวิเคราะห์ นำไปใช้เลียนแบบจนเกิดทักษะ ภายใต้ระบบการศึกษาพระพุทธศาสนาแนวใหม่ที่ครบทุกมิติ เรียกว่า SAINP Model^๙ ที่อยู่ในรูปลักษณะของเครื่องหมาย ๔ มิติ (4 Dimensions) ดังรูปแบบนี้

^๙ บุญพิศ นัยน์พาณิชย์, “การสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์”, *ดุชนิพนธ์ศาสนศาสตร์ดุชนิพนธ์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒), หน้า ๒๕๓.

S = Sciences หมายถึง คำสอนที่เป็นศาสตร์

A = Aesthetics หมายถึง คำสอนที่เป็นสุนทรียศาสตร์

I = Innovation หมายถึง คำสอนที่เป็นนวัตกรรมเชิง
รูปธรรม

N = Non Attachment หมายถึง คำสอนที่ไม่อาจเข้าไป
ยึดมั่นถือมั่น

P = Penetrating Insight หมายถึง ทักษะแห่ง
ญาณปัญญาในคำสอนที่แก้ปัญหา

ภาพที่ ๑ SAINP Model

แนวทางการใช้ SAINP Model

แนวทางการนำ SAINP Model มาใช้เพื่อสร้างการศึกษาพระพุทธศาสนาให้สมดุลครบทุกมิติทำได้ดังนี้

๑. สร้างทักษะในการรู้คิด (Sciences : คำสอนที่เป็นศาสตร์) นวัตกรรมศาสนานั้นเป็นศาสตร์ คือ หลักวิชาทำให้เกิดความรู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างแบบแผน แนวทางปฏิบัติ ขั้นตอน วิธีการ ทุกลักษณะแห่งนวัตกรรมศาสนเป็นแบบแผนแห่งการเรียนรู้ที่ครบทุกมิติ ทุกระบบโครงสร้างต้องมีเนื้อหาสาระที่ประกอบด้วยหลักการ ๔ ด้าน คือ เนื้อหาที่ช่วยให้ช่วยเหลือแบ่งปัน เนื้อหาที่รักษากฎเกณฑ์กติกาสังคม เนื้อหาที่เสริมสร้างพลังจิตให้เข้มแข็ง และเนื้อหาที่ความรอบรู้อยู่ร่วมกับโลกได้อย่างสมดุล ต้องประกอบด้วยหลักการใช้ภาษาตีความคำสอนพระพุทธศาสนาที่ตรงตามเจตนารมณ์แห่งของพระพุทธเจ้า คือ ใช้ภาษาแสดงคุณค่าด้านดี ด้านเสีย วิธีการและการโน้มน้าวชักชวนให้กระทำ หรือไม่กระทำ มีการใช้ภาษาสื่อสารตรงกับผู้ฟัง ถูกเวลาและสถานที่ ภาษาต้องละเอียดอ่อนทั้งการใช้คำ และเนื้อหาแห่งคำ จากนั้นทุกระบบต้องประกอบด้วยคำนี้ถึงความพร้อมของบุคคลที่ฟังทั้ง ๒ ด้าน คือ ความพร้อมแห่งปัจจัยภายนอก ได้แก่ ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ พร้อมที่จะเรียนรู้ และความพร้อมแห่งปัจจัยภายใน คือ อินทรีย์ ๕ ได้แก่ มีความเชื่อมั่น ห่มนุ่งเพียร ตื่นตัว จิตตั้งมั่น และรู้ตัวทั่วพร้อมรับการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ระบบการศึกษาพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นทุกมิตินี้จะพัฒนาความสามารถของผู้เรียนเป็นคนที่มึระบบคิดครอบคลุมทุกส่วน เป็นการสร้างระบบคิดทั้งผู้เรียนและผู้สอน

๒. สร้างทักษะในการรู้สึก (Aesthetics : คำสอนที่เป็นสุนทรียศาสตร์) การสอนพระพุทธศาสนาที่ตั้งอยู่บนฐานแห่งนวัตกรรมศาสนทั้ง ๔ มิติ ย่อมสร้างให้ผู้เรียนพัฒนาสมองซีกขวา คือ เป็นคนรู้จักมองในแง่ศิลปะเป็น รู้จักเสพ ตีความ ชาบซึ่ง บันเทิง เบิกบาน เชื่อมมั่น มั่นคง สงบ เห็นความงดงาม ความเป็น

สุนทรียะแห่งคำสอนในพระพุทธศาสนาทุกมิติ มองเห็นอรรถสาระแห่งคำสอนนั้นงดงามในเบื้องต้น คือ ทานและศีล ท่ามกลางคือ สมาธิ และที่สุดด้วยปัญญา มองเห็นการใช้คำการเรียบเรียงคำ การขยายคำ การตีความด้วยคำที่มีความงดงามเป็นลำดับจุดตั้งการทำงานขององค์ประกอบในร่างกายที่สัมพันธ์กัน เห็นความงามแห่งภาษาที่มีทั้งสัจวาที (จริง) ภูตวาที (แท้) อรรถวาที (ประโยชน์) ปิยวาที (ชอบใจ) กาลวาที (กาล) และฐานวาที (เทศะ) มองเห็นความงามแห่งบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ ตั้งใจจะเรียนรู้ ทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาสองซีกขวา คือด้านสุนทรียะ หรือด้านศิลป์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่งดงามต่อสรรพสิ่ง

๓. สร้างทักษะในการรู้สัมผัส (Innovation : คำสอนที่เป็นนวัตกรรมเชิงรูปธรรม) ลักษณะโครงสร้างการศึกษาพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ ประกอบไปด้วยการสอนแบบการบรรยาย แบบบรรยาย ประกอบด้วยบทกวี และแบบกวี องค์กรรวมในมิติโครงสร้างทั้ง ๓ ต้องตั้งอยู่บนรูปธรรมที่ปรากฏคือคู่มือ จึงต้องอาศัยการสร้างสรรค่นวัตกรรมเพื่อให้เกิดความแพร่หลายอย่างลุ่มลึก การแฝงเนื้อหาของหลักธรรม ต้องอาศัยการตีความตามอรรถ สาระ ให้ตรงตามเจตนารมณ์ที่พระพุทธองค์ทรงมุ่งหมาย ลักษณะของภาษาที่ถ่ายทอดต้องมีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์กับบุคคล เวลาและสถานที่ คู่มือหรือแบบที่ปรากฏ ต้องคำนึงถึงความพร้อมของบุคคลที่จะสอนให้สามารถเปิดประสาทสัมผัสการรับรู้ทั้งภายนอกและภายใน สร้างความรู้สึกประทับใจการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความสุข สร้างความน่าสนใจให้เกิดขึ้นเพื่อการรับรู้และความพร้อมที่จะเข้าใจ มั่นใจที่จะศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ เห็นความงดงามของการศึกษาพระพุทธศาสนา

๔. สร้างทักษะในการรู้ปล่อย (Non Attachment : คำสอนที่ไม่อาจเข้าไปยึดมั่นถือมั่น) การสร้างความคิดและความรู้สึกต่อการสอนในพระพุทธศาสนา ต้องสร้างให้เกิดความคิดและความรู้สึกเข้าไปถึงรากฐานแห่งคำสอนอันได้แก่ การไม่เข้าไปยึดมั่นถือมั่นและให้ปล่อยวาง พัฒนาให้เกิดความคิดและความรู้สึกเห็นเป็นเพียงแค่ธาตุมูลฐานที่ไม่มีความเป็นสัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขาอยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะเป็นมิติโครงสร้าง อรรถสาระ ภาษาและความพร้อมของบุคคล การคิดวิเคราะห์และความรู้สึกที่ตั้งอยู่บนฐานเข้าถึงระดับธาตุมูลฐานของคำสอนในพระพุทธศาสนา มุ่งให้ผู้เรียนรู้พัฒนาจิตไปถึงขั้นปล่อยวางไม่ยึดมั่นถือมั่น

๕. สร้างทักษะในการรู้แก้ (Penetrating Insight : ทักษะแห่งญาณปัญญาในคำสอนที่แก้ปัญหา) การสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ทั้ง ๔ มิติ ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนและผู้สอนมีทักษะความรู้แห่งญาณปัญญาพร้อมที่จะขจัดปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ และที่สุดของคำสอนในพระพุทธศาสนาก็เพื่อเข้าถึงความดับทุกข์ คือ เข้าใจ ไม่สงสัย แก่ปัญหา สบายใจ โล่งใจ พึงพอใจ และสงบใจในระบบการสอนทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเชิงโครงสร้าง เนื้อหาสาระ การใช้ภาษาและความพร้อมของบุคคลก็ต้องตอบโจทยเชิงการแก้ปัญหหรือแก้ทุกข์ให้ได้ พร้อมทั้งสร้างความสุขในการดำเนินชีวิต เนื่องจากคำสอน

ของพระพุทธศาสนาเป็นเหมือนตัวยาในการรักษาโรค ไม่ว่าจะใช้ในแง่มุมไหนก็ต้องมุ่งไปสู่การแก้ปัญหาในระดับต่าง ๆ ได้ ไม่นำไปสู่การสร้างปัญหา การศึกษาในพระพุทธศาสนาungเพื่อให้แกทุกซั้งตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับสูงสุด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นแนวทางให้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างครบถ้วนทั้งระบบ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผล คือ ทักษะ ๕ ด้าน ได้แก่ ทักษะในการรู้คิด ทักษะในการรู้สึกรัก ทักษะในการรู้สัมพันธ์ ทักษะในการรู้ปล่อย และทักษะในการรู้แก้ ซึ่งมีความเหมาะสมและจำเป็นกับการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) นโยบายด้านการศึกษา นโยบายด้านนี้สถาบันทางการศึกษาโดยเฉพาะในสถาบันสงฆ์ควรนำโมเดลนี้ไปบรรจุไว้ในหลักสูตร สถาบันสงฆ์ต้องเป็นผู้นำในการนำนโยบายการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์ไปสอนให้เป็นต้นแบบ การสอนพระภิกษุให้เข้าใจพระไตรปิฎกอย่างถูกต้อง รู้ทั้งอรรถสาระที่แฝงอยู่ในคำสอน ดำเนินรอยตามวิถีทางที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบ นำมาปฏิบัติจนเกิดประสิทธิผลแก่ตนเอง เมื่อมีความรู้อย่างลึกซึ้งทั้งปรีชาและปฏิบัติจะสามารถนำไปถ่ายทอด เผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชนได้อย่างชัดเจน ด้วยความสนุกสนาน สร้างความประทับใจ ลึกซึ้ง กินใจ เกิดความอัศจรรย์ใจ สร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้อย่างมาก ด้วยแนวทางการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวทางนวกัสตฤศาสน์

๒) นโยบายด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของพระพุทธศาสนาได้รับการถ่ายทอดและสอนด้วยแนวทางนวกัสตฤศาสน์ดังปรากฏในพระไตรปิฎก การเข้าใจในหลักคำสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์จะช่วยให้เกิดการปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง พุทธศาสนิกชนรู้และเข้าใจในคำสอนอย่างถูกต้อง ไม่เกิดเป็นสัทธรรมปฏิรูปหรือคำสอนที่ผิด เกิดการตีความคำสอนผิด เกิดเป็นธรรมที่ปฏิรูปขึ้นจากบุคคลที่มีความเข้าใจผิด ทุกสถาบันที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาควรหันมาใส่ใจกับนโยบายทางวัฒนธรรม เพื่อช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่อย่างถูกต้อง ด้วยการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวทางนวกัสตฤศาสน์

๒. ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย จากผลการวิจัยที่ค้นพบเป็นการนำเสนอรูปแบบบูรณาการการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์ตาม SAINP Model นั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการนำเสนอแนวทางการสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกัสตฤศาสน์ที่ประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวทางการศึกษาในปัจจุบัน แต่ยังมีอีกหลายประเด็นซึ่งการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เจาะลึกลงไปในเรื่องละเอียด ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพื่อให้เกิดงานวิจัยในมุมมองที่ต่างกันออกไป ดังนี้

- ๑) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการสอนชาตะกะสำหรับนักเรียนประถมวัย
- ๒) ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรพระพุทธศาสนาในมิติการตีความแบบนวังกส์ตฤศาสน์
- ๓) ควรมีการวิจัยที่เจาะลึกลงรายละเอียดเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ตามแนวทางของนวังกส์ตฤศาสน์เพื่อสร้างหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปใช้ปฏิบัติจนเห็นผล
- ๔) ควรมีการวิจัยเพื่อการสร้างผู้สอนต้นแบบตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์ทั้ง ๙ ประการ
- ๕) ควรมีการวิจัยเพื่อฟื้นฟูการสวดแบบท่วงทำนองและมีการบันทึกให้เป็นมาตรฐาน จะทำให้สามารถรักษา ถ่ายทอด ผูกสอน และฝึกหัดได้

บรรณานุกรม

- บุญพิศ นัยน์พาณิชย์, “การสอนพระพุทธศาสนาตามแนวนวังกส์ตฤศาสน์”, **ดุชนิพนธ์ศาสนศาสตร์ ดุชนิพนธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๖๒.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). **ทางสายอิสรภาพของการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม. ๒๕๔๑.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒๓. กรุงเทพมหานคร: พลิกธรรม, ๒๕๕๘.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกและอรรถกถา แปล**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. นครปฐม: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- วิจารณ์ พานิช. **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ ๒๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นครปฐม: มูลนิธิสยามกัมมาจล, ๒๕๕๗.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ คืออย่างไร ?**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.qlf.or.th [๕ สิงหาคม ๒๕๖๒].
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓.
- Mike Gershon. **How to Use Bloom’s Taxonomy in the Classroom: The Complete Guide**. USA: Mike Gershon, 2015.